

DOI: 10.7251/GFP1707055J

UDC: 343.988-053.2/.6(485)(436)(47+57)

Originalni naučni rad*Datum prijema rada:*
1. februar 2017.*Datum prihvatanja rada:*
22. jun 2017.**Dete - žrtva seksualnog nasilja u švedskom, austrijskom i ruskom pravu**

Rezime: Među najopasnije oblike i vidove ispoljavanja nasilničkog kriminaliteta svakako spadaju nasilni akti upravljani protiv polnog integriteta drugih lica. To su seksualni delikti među, kojima se po svom značaju, prirodi, karakteristikama i posledicama izdvajaju krivična dela polnog nasilja za koja su u svim savremenim krivičnim zakonodavstvima zaprećene teške kazne. Sva savremena krivična zakonodavstva razlikuju više oblika i vidova polnog nasilja zavisno od kriterijuma za deobu. Među njima se, posebno, ističu dela polnog nasilja nad decom. Standardi krivičnopravne zaštite dece koji su postavljeni u Konvenciji o zaštiti dece od seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorišćavanja su njenim ratifikovanjem postali deo nacionalnog pravnog poretkta. Upravo o pojmu, karakteristikama i elementima krivičnih dela polnog nasilja kod kojih se svojstvo deteta javlja kao elemenat njihovog bića u švedskom austrijskom i rusom pravu sa teorijskog i praktičnog aspekta govori ovaj rad.

Ključne reči: polna sloboda, nasilje, dete, zakon, Švedska, Austrija, Ruska federacija, krivično delo, odgovornost, kazna.

*Prof. dr***Dragan Jovašević***Redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Nišu
jovas@prafak.ni.ac.rs***UVODNA RAZMATRANJA**

Krivični zakonik Kraljevine Švedske¹ donet je daleke 1962. godine od kada je više puta menjan i dopunjavan. Zakonik, koji je stupio na snagu 1965. godine, u glavi šestoj pod nazivom : "Polni zločini" propisuje više krivičnih dela protiv polne slobode i polnog integriteta. Posebna zaštita maloletnika je obezbeđena kroz više posebnih krivičnih dela u osnovnom, privilegovanom ili kvalifikovanom obliku².

Pri tome je sam Zakonik izričito odredio da se kao dete smatra lice uzrasta do četrnaest godina. Za razliku od modernih zakona (zakonika) koja imenuju krivična dela, ovde se, naprotiv, radi o neimenovanim krivičnim delima, kao i posebnoj zakonskoj nomotehnici (gde su prvo propisani instituti poseb-

¹ N.Bishop, *Brottsbalken, Simson Straffrattens Utveckling*, Ny Strafflag 48 SvJT 583.

² Кузьнецова, Н.Ф., Бельаев, С.С. (2001). *Уголовний кодекс Швеции*. Санкт Петербург : Юридический центр Пресс., 54-62

nog dela krivičnog prava), pa tek potom i instituti opšteg dela krivičnog prava (što nije svojstveno kontinentalnom pravnom sistemu).

Na sličan način krivičnopravnu zaštitu polne slobode dece predviđa i Krivični zakonik Republike Austrije iz 1974. godine sa nizom izmena i dopuna do 4. novembra 2013. godine. Ova su krivična dela propisana u posebnoj glavi – glavi deset koja nosi naziv : "Krivična dela protiv seksualnog integriteta i samoopredeljenja".

Između dvadeset i jednog krivičnog dela ove vrste (koji spadaju u oblast seksualnog kriminaliteta), posebna zaštita maloletnika je obezbeđena kroz više posebnih krivičnih dela u osnovnom ili kvalifikovanom obliku. Pri tome je sam Zakonik izričito odredio da se kao maloletnik smatra lice uzrasta do četrnaest godina (član 74. stav 1.KZ).

I na kraju, Krivični zakonik Ruske federacije³ donet je 24.maja 1996. godine kojim je zamenjeno dotadašnje socijalističko sovjetsko krivično zakonodavstvo. Zakonik koji je stupio na snagu 1. marta 1997. godine do sada je više puna noveliran. On u posebnoj glavi osamnaestoj pod nazivom : "Krivična dela protiv polne nepovredivosti i polnih sloboda" propisuje više krivičnih dela protiv polne slobode i polnog integriteta. Posebna zaštita maloletnika je obezbeđena kroz više posebnih krivičnih dela u osnovnom, privilegovanom ili kvalifikovanom obliku.

Kao i kod prethodnih zakona, i ruski je Zakonik izričito odredio da se kao dete smatra lice uzrasta do četrnaest godina

POLNO NASILJE U ŠVEDSKOM PRAVU

U nastavku rada ćemo analizirati pojam, karakteristike i obeležja bića krivičnih dela kojima se povređuje ili ugrožava seksualni integritet i samoopredeljenje dece (polna sloboda – sloboda odlučivanja čoveka kao pasivnog subjekta u pogledu stupanja u polne odnose ili na drugi način zadovoljavanje polnog nagona).

U članu 1. u glavi šestoj pod nazivom : "Polni zločini" švedskog Krivičnog zakonika propisano je krivično delo koje se sastoji u upotrebi sile ili pretnje ili u izlaganju neposrednoj opasnosti kako bi se drugo lice prinudilo na polni odnos ili sa njim izjednačenu polnu radnju. Pri tome sam je Zakonik izričito odredio da se iskorišćavanje stanja nemoći (bespomoćnosti – fizičke ili psihičke) pasivnog subjekta izjednačava sa upotrebom sile. Za ovo je delo propisana zatvora od dve do šest godina⁴. Radnja izvršenja je trojako alternativno određena kao : a) upotreba sile u bilo kom obliku upotrebe fizičke, mehaničke ili druge snage učinioca prema pasivnom subjektu koja može biti kao apsolutna ili kompulzivna sila, b) upotreba pretnje – stavljanje u izgled drugom licu da će njemu ili bliskom licu biti naneto kakvo zlo i c) izlaganje neposrednoj opasnosti kako bi se drugo lice prinudilo na polni odnos ili sa njim izjednačenu polnu radnju

Lakši, privilegovani oblik ovog dela za koji je propisana kazna zatvora do četiri godine postoji ako je karakter, obim i intenzitet primenjene sile bio takav da se može zavisno

³ Ugolovnij kodeks Rossijskoj federaciji ot 13. 6. 1996. N 63-FZ.

⁴ Strahl, Olivecrona. (1999). *A kuella Sporsmal*. Stockholm: Svensk Juristtdning, 213

od konkretnih okolnosti (što je faktičko pitanje koje sud rešava u svakom konkretnom slučaju) kvalifikovati kao "manje ozbiljno nasilje". Kada se radi o prinudi (nasilju) koja je "manje" ili "više" ozbiljna, faktičko je pitanje koje sud rešava u svakom konkretnom slučaju na bazi svih objektivnih i subjektivnih okolnosti učinjenog dela i ličnosti aktivnog i pasivnog subjekta. Pri odmeravanju kazne u ovom slučaju sud je u obavezi da primeni zakonom predviđene okonosti kao što su : a) da li je doveden u opasnost život pasivnog subjekta, b) intenzitet primenjene sile ili pretnje, c) obim i intenzitet prouzrokovanih povreda ili izazvane bolesti i d) stepen brutalnosti i bezobzirnosti učinioca dela⁵.

Ako se radi o licu koje je u sticaju (ili u povratu) učinilo više krivičnih dela polnog nasilja, tada je zakonom propisana pooštrena kazna zatvora u trajanju od četiri do deset godina. Dakle, izvršenje dva ili više krivičnih dela polnog nasilja prema detetu sa jednom ili više radnji, istovremeno ili u različitim vremenskim periodima predstavlja kvalifikatornu okolnost za koju zakon propisuje pooštreno kažnjavanje.

Član 2. Krivični zakonik Kraljevine Švedske propisuje kaznu zatvora u trajanju do dve godine u slučaju ako je učinilac izvršio obljubu ili sa njom izjednačenu polnu radnju sa pasivnim subjektom protivno njegovoj volji, ali bez primene sile (ili iskorišćavanja stanja nemoći). Dakle, ovde se radi o dobrovoljnoj obljudi ili na drugi način zadovoljavanju polnog nagona učinioca sa detetom. Ukoliko je i ovom prilikom učinilac iskazao posebnu bezobzirnost (upornost) pri preduzimanju radnje izvršenja dela, tada se može kazniti zatvorom od šest meseci do četiri godine⁶.

Švedski zakonodavac u članu 3. predviđa krivično delo za koje je propisana kazna zatvora u trajanju do dve godine. Ovo delo čini lice koje podstiče drugoga na vršenje polnog nasilja. Ovde je radnja podstrekavanja dobila karakter samostalne radnje izvršenja, a ne oblik saučesništva. Delo se svršeno samim momentom navođenja, podstrekavanja, bez obzira da li je pod uticajem ove radnje navođeno lice i neposredno pristupilo polnom nasilju prema trećem licu.

Ista kazna je propisana i za lice koje izvrši polni odnos sa licem za koje pogrešno drži (gde se, dakle, nalazi se u zabludi) da nije bespomoćno, onesposobljeno za pružanje otpora ili da boluje od mentalne bolesti. Teži oblik ovog dela za koji je propisana kazna zatvora od šest meseci do šest godina postoji ako je prilikom preduzimanja radnje izvršenja u bilo kom od zakonom propisanih oblika ispoljavanja ovog dela učinilac pokazao poseban nivo bezobzirnosti koji značajno odstupa od uobičajenog nivoa⁷.

U članu 4. švedski zakonodavac propisuje kaznu zatvora do četiri godine za delo rodoskrnjenja (iako ga Zakonik tako ne naziva). Delo čini lice koje izvrši obljubu (polni odnos) sa licem koje je mlađe od 18 godina, a njegov je krvni potomak ili sa licem koje je učiniocu povereno na staranje, čuvanje ili vaspitanje. U slučaju izvršenja ovog dela gde je starosna razlika između učinioca dela i pasivnog subjekta "mala" (a kada takva granica po-

⁵ Wong, C. (2013). *Swedish Penal Code*. Lund University, 178-181

⁶ Sellin, T., Rothman, F. (1999). *Penal Code (Brottsbalk)*. London : Sweet and Maxwell, 115-116

⁷ Wennberg, S., Bogdan, M. (2000). *Swedish Law in the New Millennium*. Stockholm : Svensk Juristtdning, 175-177

stoji predstavlja faktičko pitanje koje sud rešava u svakom konkretnom slučaju uzimajući u obzir sve okolnosti objektivnog i subjektivnog karaktera), tada se krivično gonjenje ne preduzima po službenoj dužnosti, osim ako se radi o opštem interesu⁸.

Ako je pri preduzimanju radnje izvršenja rodoskrvnjenja učinilac ispoljio poseban nivo bezobzirnosti, tada postoji teži, kvalifikovani oblik ovog dela za koji je propisana kazna zatvora od dve do osam godina.

Prilikom novele Krivičnog zakonika Kraljevine Švedske iz 1994. godine, brisana je inkriminacija predviđena u odredbi člana 5.

Sledeće krivično delo polnog nasilja shodno pozitivnom krivičnom pravu Švedske propisano je u članu 6. I ovde je inkriminisana radnja rodoskrvnjenja budući da se delo sastoji u polnom odnosu učinioca sa svojim detetom ili unučetom (dakle, krvnim srodnikom u pravoj liniji). Za ovo je delo propisana kazna zatvora u trajanju do dve godine. Drugi, blaži oblik ovog dela za koji je propisana kazna zatvora do jedne godine postoji u slučaju vršenja polnog odnosa između brata i sestre, dakle krvnih srodnika u pobočnoj liniji u drugom stepenu⁹.

U članu 7. ovog Zakonika inkriminisana je nedozvoljena polna radnja. Delo se sastoji u dodirivanju drugog lica uzrasta ispod 15 godina na način kojim učinilac izaziva ili zadovoljava svoj polni nagon ili u podsticanju ovog lica da učestvuje u nedozvoljenim polnim radnjama. Ovo delo ima dva oblika ispoljavanja. To su:

a) dodirivanje (telesni kontakt bilo kojim delom tela) drugog lica uzrasta ispod 15 godina na način kojim učinilac izaziva ili zadovoljava svoj polni nagon i

b) podsticanje lica uzrasta do 15 godina da učestvuje u nedozvoljenim polnim radnjama sa učiniocem dela ili trećim licem, bez obzira da li je do ovakvog kontakta u konkretnom slučaju zaista i došlo.

Za ovo je delo propisana kazna zatvora do dve godine.

U slučaju izvršenja ovog dela gde je starosna razlika između učinioca dela i pasivnog subjekta "mala" (a kada takva "mala" granica postoji, predstavlja faktičko pitanje koje sud rešava u svakom konkretnom slučaju uzimajući u obzir sve okolnosti objektivnog i subjektivnog karaktera), tada se krivično gonjenje ne preduzima po službenoj dužnosti, osim ako se radi o opštem interesu.

⁸ Jareborg, N. (1987). *Scandinavian Studies in Law*. Uppsala : University of Uppsala, 159-161

⁹ Stromhalm, S. (1981). *An Introduction to Swedish Law*. New York : Springer, 221

Interesantno je da ovo krivično delo postoji u još dva slučaja :

1) ako se prinudom, zavodaenjem ili podstrekavanjem navede lice uzrasta od 15 do 18 godina da učestvuje u proizvodnji pornografskog materijala sa eksplicitnim polnim radnjama i

2) ako se podstrekava ili omogućava vršenje nedozvoljene polne radnje pasivnog subjekta rečima ili delom čime se u znatnoj meri krši osećaj pristojnosti u sferi polnih odnosa¹⁰.

U članu 8. propisano je da se kaznom zatvora u trajanju do četiri godine kažnjava lice koje podstiče ili pomaže drugome da vrši polne radnje sa trećim licem ili koje promovise, podstiče ili omogućava prostituciju stavljanjem na raspolaganje svojih prostorija. Ovde su saučesničke radnje podstrekavanja i pomaganja u vezi sa prostitucijom predviđene kao samostalne radnje izvršenja krivičnog dela. To znači, da samim njihovim preduzimanjem, delo je svršeno, bez obzira da li je pasivni subjekt uopšte bio u mogućnosti da se upusti u prostituciju u konkretnom slučaju ili ne.

U članu 9. Krivičnog zakonika Švedske propisana je krivična odgovornost i kažnjivost za lice koje u sticaju (idealnom ili realnom) učini više krivičnih dela koja su upravljena na neposredno vršenje, podstrekavanje ili pomaganje u vršenju prostitucije. Za ovo delo je Zakonik propisao kaznu zatvora od dve do šest godina.

Sledeće krivično delo polnog nasilja nad decom je propisano u odredbi člana 10. KZ. Za ovo delo je propisana (po prvi put) novčana kazna ili kazna zatvora do šest meseci (alternativno) za lice koje ostvari ili pokuša da ostvari povremene polne odnose sa maloletnim licem obećanjem ili davanjem poklona ili druge naknade (imovinskog ili neimovinskog karaktera – npr. opojne droge i sl.). Ovo je prvi put da švedski zakonodavac propisuje odgovornost i kaznu za pokušano krivično delo polnog karaktera sa maloletnim licem. To je i logično jer je u ostalim slučajevima pokušaj kažnjiv po samoj zakonskoj definiciji s obzirom na vrstu i visinu propisane kazne za svršeno delo¹¹.

U članu 11. KZ zakonodavac ukazuje na uslove za postojanje krivice učinioca polnih delikata budući da traži postojanje umišljaja u vreme preduzimanja radnje izvršenja. Taj umišljaj treba da obuhvati svest učinioca o svim bitnim elementima bića krivičnog dela, a posebno svest o svojstvu pasivnog subjekta i njegovom uzrastu.

I na kraju, u članu 12. KZ Švedske koji je opšteg karaktera propisano je da će se za sva dela koja su propisana u grupi krivičnih dela pod nazivom : "Polni zločini" i njihove učinioce primenjivati odredbe o krivičnoj odgovornosti i kažnjavanju za : pripremanje, pokušaj, dogovor (zaveru) ili saučesništvo, posebno za udruživanje više lica u njihovom vršenju, čime su ove delatnosti izričito predviđene kao kažnjive¹².

¹⁰ Wong C., 184

¹¹ Sellin, T., Rothman, F., 187

¹² Wennberg, S., Bogdan, M., 189

POLNO NASILJE U AUSTRIJSKOM PRAVU

Na sličan način krivičnopravnu zaštitu polne slobode dece predviđa i Krivični zakonik Republike Austrije iz 1974. godine sa nizom izmena i dopuna do 4. novembra 2013. Godine. Ova su krivična dela propisana u posebnoj glavi – glavi deset koja nosi naziv : "Krivična dela protiv seksualnog integriteta i samoopredeljenja". Između dvadeset i jednog krivičnog dela ove vrste (koji spadaju u oblast seksualnog kriminaliteta), posebna zaštita maloletnika je obezbeđena kroz više posebnih krivičnih dela u osnovnom ili kvalifikovanom obliku.

Pri tome je sam Zakonik izričito odredio da se kao maloletnik smatra lice uzrasta do četrnaest godina (član 74. stav 1.KZ). To su sledeće inkriminacije ¹³:

- 1.teško seksualno zlostavljanje maloletnika – član 206. KZ.,
- 2.seksualna zloupotreba maloletnika – član 207. KZ.,
- 3.iskorišćavanje maloletnika za pornografiju i pornografske predstave – član 207a. KZ.,
- 4.seksualna zloupotreba mladih – član 207b.,
- 5.seksualne radnje sa licima uzrasta do šesnaest godina – član 208. KZ.,
- 6.podsticanje na seksualni odnos sa maloletnikom – član 208a. KZ.,
- 7.rodoskrvnjenje – član 211.,
- 8.zloupotreba položaja – član 212. KZ.,
- 9.navođenje na seksualni odnos – član 213.KZ.,
- 10.naplaćivanje kontakta sa maloletnikom radi ostvarenja seksualnog odnosa - član 214.,
11. navođenje na prostituciju – član 215. i
- 12.propagiranje prostitucije i prikazivanje pornografskih predstava sa maloletnim licima – član 215a. KZ.

U nastavku rada ćemo analizirati pojam, karakteristike i obeležja bića krivičnih dela kojima se povređuje ili ugrožava polni (seksualni) integritet i samoopredeljenje (polna sloboda – sloboda odlučivanja čoveka kao pasivnog subjekta u pogledu stupanja u polne odnose ili na drugi način zadovoljavanje polnog nagona).

Prvo krivično delo ove vrste nosi naziv : "Teško seksualno zlostavljanje maloletnika". Ono je predviđeno u odredbi člana 206. KZ¹⁴. Delo se sastoji u seksualnom (polnom odnosu – ljubavi) odnosu ili drugoj polnoj radnji sa maloletnikom ili navođenju ili omogućavanju seksualnog odnosa ili druge polne radnje sa maloletnikom ili maloletniku da ih izvrši nad samim sobom kako bi sebe ili treće lice uzbudio ili zadovoljio. Za postojanje dela su kažnjive, pored neposrednog preduzimanja radnje obljube ili sa njom izjednačene polne radnje učinio sa maloletnikom, i radnje saučesništva – podstrekavanje (navođenje) ili omogućavanje (pomaganje) u vršenju obljube ili druge polne radnje sa maloletnikom, odnosno vršenje ovih radnji od strane samog maloletnika prema sebi samom, pod uslovom da na taj način izaziva (raspaljuje) ili zadovoljava polni nagon nekog trećeg lica.

Za ovo je delo propisana kazna zatvora od jedne do deset godina. No, Zakonik je predvideo poseban osnov koji isključuje kažnjavanje učinio ovog dela - ako je pasivni subjekt lice uzrasta do trinaest godina. Ova izuzetna zakonska mogućnost je predviđena

¹³ Forregger, E., Serini, E. (1989). *Strafgesetzbuch StGB*. 9.Auflage. Wien:Manzsche Verlag, 34-35

¹⁴ Kienapfel, D., Schmoller, K. (2009). *Studienbuch Strafrecht. Besonderer teil*. Wien:Manzsche Verlag, 168

ako su ispunjeni sledeći kumulativni uslovi : 1) ako razlika u uzrastu između učinioca dela i žrtve nije veća od tri godine što je faktičko pitanje koje se utvrđuje u svakom konkretnom slučaju, 2) ako je delo izvršeno u kratkom vremenskom periodu i 3) ako nisu prouzrokovane ozbiljne telesne povrede ili smrt žrtve.

Pored osnovnog, delo ima i dva teža, kvalifikovana oblika ispoljavanja. Prvi teži oblik dela za koji je propisana kazna zatvora od pet do petnaest godina postoji ako je usled preduzete radnje izvršenja osnovnog dela nastupila teža posledica (delo kvalifikovano težom posledicom) u odnosu na koju učinilac postupa sa nehatom. Ta teža posledica može da se javi kao : a) teška telesna povreda žrtve, b) trudnoća maloletnog ženskog lica i c) teške patnje žrtve koje su posledica duževremenog preduzimanja radnje izvršenja. Drugi teži oblik dela za koji je propisana kazna zatvora od deset do dvadeset godina ili kazna doživotnog zatvora postoji ako je usled preduzete radnje izvršenja osnovnog dela nastupila iz nehata smrt maloletnog lica – žrtve seksualnog zlostavljanja.

Seksualna zloupotreba maloletnika je drugo krivično delo u austrijskom krivičnom pravu predviđeno u članu 207. KZ. Ovo je sekundarno, supsidijarno krivično delo budući da se njime kažnjava :

1) vršenje polnih radnji sa maloletnikom, ali onih radnji koje nisu obuhvaćene prethodnim krivičnim delom ili

2) navođenje maloletnika da vrši ove radnje nad samim sobom radi zadovoljenja seksualnog nagona učinioca ili trećeg lica.

Dakle, postojanje i pravna kvalifikacija ovog dela zavise od krivičnog dela iz člana 206. KZ. Za ovo je delo propisana kazna zatvora od šest meseci do pet godina. No, učinilac dela se neće kazniti ako su ispunjena tri kumulativna uslova : 1) da razlika u uzrastu između učinioca dela i žrtve nije veća od četiri godine, 2) da nije nastupila teška telesna povreda ili smrt pasivnog subjekta i 3) da žrtva nije mlađa od dvanaest godina.

Delo im dva teža, kvalifikovana oblika ispoljavanja. Prvi teži oblik dela za koji je propisana kazna zatvora od pet do petnaest godina postoji ako je usled preduzete radnje izvršenja osnovog dela nastupila iz nehata teška telesna povreda žrtve u bilo kom obliku i vidu ispoljavanja. Najteže delo ove vrste postoji ako je usled preduzete radnje izvršenja prouzrokovana smrt žrtve za što je propisana kazna zatvora od deset do dvadeset godina ili kazna doživotnog zatvora.

Iskorišćavanje maloletnika za pornografiju i pornografske predstave je novouvedeno krivično delo u članu 207a. KZ. Osnov ove inkriminacije se nalazi u ratifikovanim međunarodnim dokumentima univerzalnog ili regionalnog karaktera koji su potom implementirani u domaćem zakonodavstvu. Pod pornografijom se prema izričitom slovu zakona (stav 4.) smatraju¹⁵:

¹⁵ Forregger, E., Serini, E., 34-35

1) realni snimci seksualnih radnji nad maloletnikom ili maloletnika nad samim sobom, drugim licem ili sa životinjom,

2) realni snimci događaja sa maloletnikom koji ostavljaju utisak da se radi o seksualnim radnjama nad njim, samostalnim seksualnim radnjama maloletnika nad samim sobom ili sa drugim licem ili sa životinjom,

3) realni snimci seksualne radnje ili događaja maloletnika sa starijim licima ili genitalija ili intimnih delova tela maloletnika ako se radi o fokusiranim snimcima na ove delove tela koji su namenjeni radi seksualnog uzbuđenja gledalaca i

4) video materijal koji ostavlja utisak da se radi o napred navedenim realnim snimcima.

Ovo krivično delo se sastoji u izradi, nuđenju, nabavljanju, ustupanju drugome, prikazivanju ili na drugi način činjenju dostupnim drugim licima pornografskog snimka na kome je prikazano maloletno lice. Objekt zaštite je maloletno lice. Radnja izvršenja je višestruko alternativno određena kao : a) izrada- pravljenje novog, do tada nepostojećeg materijala, b) nuđenje – pokušaj davanja drugome ovakvog materijala, c) nabavljanje – dolaženje u posed ovakvog materijala na bilo koji način, d) ustupanje drugome – davanje drugom licu u posed materijala i e) prikazivanje ili na drugi način činjenju dostupnim drugim licima ovakvog materijala. Za postojanje dela je bitno da se radi o pornografskom snimku na kome je prikazano maloletno lice.

Za ovo je delo propisana kazna zatvora od šest meseci do tri godine. No, ovog krivičnog dela nema ako se prave ili poseduju pornografski snimci ili drugi video materijal koji ostavlja utisak da se radi o realnim snimcima maloletnika uz njegovo odobrenje i za njegovu ličnu upotrebu pod uslovom da ne postoji opasnost od distribucije (na bilo koji način činjenja dostupnim individualno neodređenim licima) ovakvog materijala.

Privilegovani oblik dela za koji je propisana kazna zatvora do dve godine postoji u dva slučaja¹⁶:

a) ako učinilac nabavlja (dolazi u posed na bilo koji način) ili poseduje (ima državinu, faktičku vlast) pornografske snimke starijeg maloletnika i

b) ako učinilac putem interneta pristupa odgovarajućim pornografskim sajtovima sa snimcima maloletnih lica.

Ovo krivično delo ima dva teža kvalifikovana oblika za koja je propisano strožije kažnjavanje¹⁷.

Prvi teži oblik dela za koji je propisana kazna zatvora od šest meseci do pet godina

¹⁶ Kienapfel, D., Schmoller, K., 168

¹⁷ Triffterer, O. (1994). *Osterreichisches Strafrecht*. Wien, 278-280

čini lice koje u odnosu na pornografske snimke maloletnika preduzme jednu od više alternativno predviđenih radnji izvršenja kao što su : a) izrada – pravljenje, b) uvoz- unošenje u zemlju iz inostranstva, c) izvoz – iznošenje iz zemlje u inostranstvo i d) transport – prevoz, prenošenje radi njihove distribucije i činjenja dostupnim individualno neodređenom broju lica.

No, ovo delo postoji i ako učinilac bilo koju od navedenih radnji izvršenja preduzme u određenoj nameri – nameri pribavljanja imovinske koristi. Ova namera određuje oblik direktnog umišljaja. Ona mora da postoji na strani učinioca dela u vreme preduzimanja radnje izvršenja, ali ne mora biti i ostvarena u svakom konkretnom slučaju.

Drugi teži oblik dela za koji je propisana kazna zatvora od jedne do deset godina postoji u sledećim slučajevima :

- 1) ako je delo izvršeno od strane kriminalne organizacije,
- 2) ako su usled preduzete radnje izvršenja osnovnog dela nastupile izuzetno teške posledice za maloletno lice (koje je prikazano na takvom pornografskom materijalu),
- 3) ako je učinilac primenio teško nasilje radi prisiljavanja maloletnika da učestvuje u izradi (snimanju) pornografskog materijala i
- 4) ako je prilikom izrade pornografskih snimaka maloletnika namerno ili sa grubom nepažnjom ugrožen njegov život.

U članu 207b. Krivični zakonik Austrije predviđa krivično delo pod nazivom : "Sekualna zloupotreba mladih". Delo čini lice koje vrši polne radnje sa maloletnim licem uzrasta od 14 do 16 godina ili to lice navodi na vršenje takvih radnji sa učiniocem, samim sobom ili sa trećim licem ili trećeg lica sa njim. Za ovo je delo propisana kazna zatvora do jedne godine ili novčana kazna do 360 dnevnih iznosa. Ovde se radi o starijem maloletnom licu kod koga se zloupotrebljava njegova nedovoljna duševna zrelost i sposobnost da shvati značaj polnih radnji u kojima učestvuje.

Delo ima dva teža oblika ispoljavanja za koja je propisana kazna zatvora do tri godine¹⁸.

Prvi teži oblik dela postoji ako se radnja izvršenja osnovnog dela preduzme na poseban način – iskorišćavajući težak položaj žrtve. Ovde je žrtva maloletno lice uzrasta od 14 do 16 godina. Kada postoji "težak" položaj žrtve koji mora biti poznat učiniocu dela i u čemu se on sastoji predstavlja faktičko pitanje koje sud rešava u svakom konkretnom slučaju.

Drugi teži oblik dela je upravljen prema žrtvi – maloletnom licu uzrasta od 16 do 18 godina. On se sastoji u navođenju ovog lica na vršenje polne radnje ili dopuštanju da nad njim učinilac ili treće lice izvrši polnu radnju uz naknadu.

¹⁸ Kienapfel, D., Schmoller, K., 168

Seksualne radnje sa licima uzrasta do šesnaest godina je krivično delo predviđeno u odredbi člana 208. KZ. Delo se sastoji u vršenju polne radnje sa maloletnim licem uzrasta od 14 do 16 godina u cilju zadovoljenja polnog nagona učinioca ili trećeg lica čime se to lice može ugroziti moralno, zdravstveno ili duševno ili od strane učinioca kome je maloletno lice povereno radi vaspitanja, obrazovanja ili nadzora. Za ovo je delo propisana kazna zatvora do tri godine.

No, učinilac ovog dela se neće kazniti ako učinilac dela nije stariji više od četiri godine od žrtve (pasivnog subjekta). Ako se radi samo o navođenju maloletnog lica uzrasta od 14 do 16 godina na vršenje obljube ili polnog odnosa ili druge polne radnje u nameri da se učinilac ili treće lice seksualno zadovolje, tada se radi o delu za koje je propisana kazna zatvora do dve godine.

"Podsticanje na seksualni odnos sa maloletnikom" iz člana 208a. KZ predstavlja delo za koje je propisana kazna zatvora do dve godine. Ono postoji ako učinilac preduzme zakonom određene delatnosti u nameri da ostvari kontakt sa maloletnim licem radi vršenja obljube ili druge polne radnje na sledeće načine : a) putem sredstava telekomunikacija uz korišćenje kompjuterskih sistema i b) prevarom (dovođenjem ili održavanjem u zabludi) žrtve radi zakazivanja, predlaganja ili dogovaranja ličnog susreta sa učiniocem. No, učinilac dela se neće kazniti ako dobrovoljno odustane od preduzete radnje izvršenja i o tome obavesti nadležne državne organe pre nego što oni pokrenu ili započnu vođenje krivičnog postupka.

Lakši oblik ovog dela za koji je propisana kazna zatvora do jedne godine ili novčana kazna do 360 dnevnih iznosa postoji ako učinilac ostvari kontakt sa maloletnikom u nameri da izvrši krivično delo iskorišćavanja maloletnika za pornografiju ili pornografsku predstavu.

Rodoskrnjenje (incest) iz člana 211.KZ se sastoji u vršenju obljube (polnog odnosa) sa krvim srodnikom u pravoj liniji za što je predviđena kazna zatvora do jedne godine. Učesnik u ovom delu je lice koje nije navršilo 19 godina, a koje je bilo navedeno (podstrekuto) od učinioca dela se ne kažnjava, odnosno ne smatra se nužnim saizvršiocem ovog dela. Ako se radi o obljubi između brata i sestre, tada je zakon propisano kaznu zatvora do šest meseci.

Teži oblik ovog dela za koji je propisana kazna zatvora do tri godine postoji ako obljubu izvrše krvni srodnici u pravoj liniji – roditelj i potomak (dete).

U članu 212. Krivičnog zakonika je sistematizovano krivično delo zloupotreba položaja za koji je predviđena kazna zatvora do tri godine. Zavisno od svojstva učinioca koji zloupotrebljava svoj položaj (odnos) prema žrtvi – maloletnom licu, razlikuju se dva osnovna oblika dela.

Prvi osnovni oblik dela čini lice koje preduzme polnu radnju prema maloletniku ili ga podstrekne (navede) ili mu dozvoli (omogući) da je preduzme prema samom sebi ili prema trećem licu u nameri seksualnog uzbuđenja ili zadovoljenja iskorišćavanjem svog položaja

- a) prema maloletniku sa kojim je u krvnom srodstvu, usvojeniku, pastorku ili šticienuku i
- b) prema maloletniku koji mu je poveren na vaspitanje, školovanje ili nadzor.

Drugi osnovni oblik koji se sastoji u navedenim radnjama izvršenja može da izvrši određeno lice iskorišćavanjem svog položaja u odnosu prema maloletniku koji mu je poveren i to : a) lekar, psiholog, klinički psiholog, psihoterapeut, zdravstveno ili versko osoblje, b) lice zaposleno u vaspitnoj ustanovi i c) službeno lice.

Navođenje na seksualni odnos¹⁹ iz člana 213.KZ se sastoji u navođenju maloletnog lica na polni odnos sa drugim licem zloupotrebom položaja koji učinilac ima u odnosu na to lice. Za ovo je delo propisana kazna zatvora do tri godine. Ovde je radnja podstrekavanja predviđena kao samostalna radnja izvršenja, a ne kao oblik saučesništva. To znači da je delo svršeno samim uticanjem na volju maloletnika da ostvari polni kontakt sa trećim licem bez obzira da li je do takvog kontakta u konkretnom slučaju zaista i došlo.

Teži oblik dela za koji je propisana kazna zatvora od šest meseci do pet godina postoji ako je preduzeta radnja izvršenja od strane učinioca u nameri da na ovaj način ostvari imovinsku korist za sebe ili drugo lice Ova namera na strani učinioca mora da postoji u vreme preduzimanja radnje izvršenja, ali ona ne mora da bude i ostvarena u svakom slučaju. Ona s druge strane kvalifikuje direktni umišljaj kao oblik krivice učinioca.

Naplaćivanje kontakta sa maloletnikom radi ostvarenja seksualnog odnosa je krivično delo predviđeno u članu 214.KZ za koje je propisana kazna zatvora od šest meseci do pet godina. Delo se sastoji u uticanju na maloletno lice radi ličnog zblizavanja sa drugim licem u cilju vršenja polnog odnosa u nameri da učinilac ili drugo lice na ovaj način pribave imovinsku korist. Ovde je inkriminisano navođenje (podstrekavanje) maloletnika na prostituciju, bez obzira da li se ono uopšte i odalo takvom nedozvoljenom ponašanju.

Navođenje na prostituciju iz člana 215.KZ postoji kada učinilac preduzme različite delatnosti kojima navede (podstrekava – utiče na volju u smislu stvaranja ili učvršćivanja odluke) maloletnika na vršenje prostitucije. Za ovo je delo propisana kazna zatvora do dve godine.

Poslednje krivično delo kojim se ostvaruje krivičnopravna zaštita polnog integriteta maloletnika u autrijskom krivičnom pravu je propisano u članu 215a. KZ (Ritter, 2002:189-190). Delo nosi naziv : "Propagiranje prostitucije i prikazivanje pornografskih predstava sa maloletnim licima".

Za osnovno delo je propisana kazna zatvora od šest meseci do pet godina. Ovo delo se sastoji u navođenju maloletnog lica na bavljenje prostitucijom ili učestvovanje u izradi pornografskog materijala, nuđenju maloletnog lica ili u posredovanju da maloletno lice učestvuje za ove svrhe ili u iskorišćavanju maloletnog lica za izradu pornografskog materijala u nameri pribavljanja imovinske koristi za sebe ili drugoga. Ovo delo postoji čak i kada se radi o maloletnom licu koje se dobrovoljno odalo prostituciji.

¹⁹ Triffterer, O., 278-280

Teži oblik ovog dela za koji je propisana kazna zatvora do deset godina postoji i u sledećim slučajevima :

- 1) ako je radnju izvršenja preduzela kriminalna organizacija,
- 2) ako je delo izvršeno uz primenu teškog nasilja i
- 3) ako je delo izvršeno na takav način da je došlo do ugrožavanja života ili drugih teških posledica po maloletno lice.

No, Zakonik poznaje i dva lakša, privilegovana oblika ovog dela. Prvi lakši oblik dela za koji je propisana kazna zatvora do jedne godine čini lice koje posmatra pornografsku predstavu za koju zna da u njoj učestvuje starije maloletno lice.

Kazna zatvora do dve godine je predviđena za drugi privilegovani oblik dela koji se sastoji u svesnom posmatranju pornografske predstave u kojoj učestvuje mlađe maloletno lice što mora biti poznato učiniocu dela (mora dakle biti obuhvaćeno njegovim umišljajem).

POLNO NASILJE U RUSKOM PRAVU

Krivični zakonik Ruske federacije²⁰ donet je 24.maja 1996. godine kojim je zamenjeno dotadašnje socijalističko sovjetsko krivično zakonodavstvo. Zakonik koji je stupio na snagu 1. marta 1997. godine do sada je više puta noveliran. On u posebnoj glavi osamnaestoj pod nazivom : "Krivična dela protiv polne nepovredivosti i polnih sloboda" propisuje više krivičnih dela protiv polne slobode i polnog integriteta. Posebna zaštita maloletnika je obezbeđena kroz više posebnih krivičnih dela u osnovnom, privilegovanom ili kvalifikovanom obliku.

Pri tome je sam Zakonik izričito odredio da se kao dete smatra lice uzrasta do četrnaest godina.

Krivični zakonik poznaje više inkriminacija kojima se štiti polna sloboda maloletnika. To su sledeća krivična dela²¹:

- 1.silovanje – član 131.,
- 2.seksualni napad – član 132.,
- 3.prinuda na seksualni čin – član 133.,
- 4.obljuba i druge polne radnje sa licem mlađim od 16 godina – član 134. i
- 5.seksualno zlostavljanje – član 135.

U nastavku rada ćemo analizirati pojam, karakteristike i obeležja bića krivičnih dela kojima se povređuje ili ugrožava seksualni integritet i samoopredeljenje (polna sloboda – sloboda odlučivanja čoveka kao pasivnog subjekta u pogledu stupanja u polne odnose ili na drugi način zadovoljavanje polnog nagona).

Silovanje kao osnovno krivično delo protiv polne slobode i polnog integriteta iz člana 131. Krivičnog zakonika se sastoji u polnom odnosu upotrebom sile ili pretnje silom prema žrtvi ili njoj bliskom licu ili prema bespomoćnoj žrtvi²². Radnja izvršenja se sastoji u

²⁰ Uголовниј кодекс Россијској федерациј от 13. 6. 1996. N 63-FZ.

²¹ Дегтјарева, Д., Дружинец, А. (2014). *Уголовниј кодекс Россијској федерациј. текст с измененијами и дополнненнијами на 1. сентјабрја 2014.года*. Москва:Норма, 178-180

²² Журавлев, М.П., Наумов, А.В. (2003). *Уголовное право России. Части общаја и особеннаја*. Москва : Зерцало, 89-92

obljubi ili prirodnom polnom odnosu muškarca i žene. Za postojanje dela je bitno da se radnja izvršenja preduzima na tri načina: a) upotrebom neposredne ili posredne sile, b) upotrebom pretnje i c) prema bespomoćnom licu. Za ovo je delo propisana kazna zatvora od tri do šest godina.

Delo ima tri kvalifikovana oblika ispoljavanja. Prvi teži oblik dela za koji je propisana kazna zatvora od četiri do deset godina postoji u sledećim slučajevima²³:

1) ako je delo izvršeno od strane grupe lica, grupe lica po prethodnom dogovoru ili od strane organizovane grupe,

2) ako je delo izvršeno pretnjom smrću ili pretnjom nanošenjem teških telesnih povreda uz naročito okrutno ponašanje prema žrtvi ili drugom licu i

3) ako je usled preduzete radnje izvršenja nastupila infekcija polno prenosivim bolestima žrtve.

Drugi teži oblik dela postoji ako je radnja izvršenja preduzeta :

1) prema maloletniku – licu uzrasta do 18 godina u vreme preduzimanja radnje izvršenja,

2) ako su namerno (umišljajno) prouzrokovane teške telesne povrede upotrebjenom silom radi savladavanja otpora žrtve ili

3) ako je usled preduzete radnje izvršenja prouzrokovana HIV infekcija žrtve ili druga teška posledica.

Za ovo je delo propisana kazna zatvora od osam do petnaest godina sa ili bez lišavanja prava na obavljanje određenih poslova ili delatnosti u trajanju do dvadeset godina sa ograničenjem slobode do dve godine²⁴.

Treći teži oblik dela postoji u dva slučaja. To su :

1) ako je iz nehata prouzrokovana smrt žrtve i

2) ako je radnja izvršenja preduzeta prema detetu - žrtvi uzrasta do 14 godina.

U ovom slučaju je propisana kazna zatvora od dvanaest do dvadeset godina sa ili bez ograničenja slobode do dve godine.

U slučaju da se kao učinilac ovog oblika dela javi specijalni povratnik, dakle, lice koje je već prethodno osuđivano pravnosnažno za istovrsno seksualno krivično delo, tada se

²³ Галикабаров, Р.Р. (2000). *Борба с груповими преступленијами*. Краснодар, 67-69

²⁴ Кругликов, Л.Л. (1999). *Уголовное право России. Общаја част*. Москва : ЕКСМО, 319

kažnjava pooštrenom kaznom – kaznom zatvora od petnaest do dvadeset godina sa lišavanjem prava na obavljanje određenih poslova ili delatnosti u trajanju do dvadeset godina ili kaznom doživotnog zatvora.

U članu 132.ruskog Krivičnog zakonika određeno je krivično delo : "Seksualni napad". Delo se sastoji u vršenju pederastije, lezbejstva ili druge polne radnje sa elementima nasilja ili pretnjom nasilja prema žrtvi ili drugom licu ili prema bespomoćnom licu. Ovde je protivprirodni blud - zadovoljenje polnog nagona bez prirodnog polnog odnosa – koitusa²⁵.

Bitno je da se radnja izvršenja preduzima : a) upotrebom sile – apsolutne ili kompulzivne, b) upotrebom pretnje nasiljem i c) prema bespomoćnom licu, dakle, licu koje usled fizičke ili psihičke nemoći nije u stanju, u mogućnosti da pruži otpor aktu zadovoljenja polnog nagona učinioca na neprirodan način. Za ovo je delo propisana kazna zatvora od tri do šest godina.

Delo ima tri teža, kvalifikovana oblika ispoljavanja. Prvi teži oblik dela postoji ako je radnja izvršenja preduzeta²⁶:

- 1) od strane grupe lica, grupe lica uz perethodni dogovor ili od strane organizovane grupe,
- 2) na poseban način - pretnjom smrću ili nanošenjem teške telesne povrede žrtve,
- 3) na naročito okrutan način ili
- 4) ako je usled preduzete radnje izvršenja izazvana infekcija polno prenosivom bolešću uškarca – žrtve.

Za ovo je delo propisana kazna zatvora od četiri do deset godina sa ili bez ograničenja slobode do dve godine.

Drugi teži oblik dela postoji u sledećim slučajevima²⁷:

- 1) ako je radnja izvršenja preduzeta prema maloletnom licu gde je svojstvo pasivnog subjekta kvalifikatorna okolnost i
- 2) ako je usled preduzete radnje izvršenja sa umišljajem žrtvi prouzrokovana teška telesna povreda ili je izazvana HIV infekcija žrtve ili joj je naneta druga teška posledica.

Za ovo je delo propisana kazna zatvora od osam do petnaest godina sa ili bez lišavanja prava na obavljanje određenih poslova ili delatnosti u trajanju do dvadeset godina ili ograničenje slobode do dve godine.

Treći kvalifikovani oblik ovog dela postoji u dva slučaja. To su :

- 1) ako je delo izvršeno prema maloletnom licu koje nije navršilo 14 godina, što mora biti poznato učiniocu dela u vreme preduzimanja radnje izvršenja i

²⁵ Ситковскаја, О.Д. (1999). *Психологическиј коментарииј к Уголовному кодексу РФ*. Москва:Норма, 78-81

²⁶ Таганцев, Н.С. (1994). *Русское уголовное право. Часть общаја*. Москва:Зерцало, 319-321

²⁷ Федосова, И., Скуратова, Т. (2005). *Уголовниј кодекс Россијској федерации*. Москва: Гарант, 79

2) ako je usled preduzete radnje izvršenja nastupila smrt žrtve²⁸.

Za ovo je delo propisana kazna zatvora od dvanaest do dvadeset godina sa ili bez lišavanja prava na obavljanje određenih poslova ili delatnosti u trajanju do dvadeset godina ili ograničenje slobode do dve godine.

Ako se kao učinilac ovog oblika krivičnog dela javi specijalni povratnik, tada je propisana kazna zatvora u trajanju od petnaest do dvadeset godina uz lišavanje prava na obavljanje određenih poslova ili delatnosti u trajanju do dvadeset godina ili kazna doživotnog zatvora.

"Prinuda na seksualni čin" je krivično delo propisano u članu 133. KZ²⁹. Delo se sastoji u prinudi na vršenje polnog odnosa, sodomije, lezbejstva ili drugog akta (čina) seksualne prirode upotrebom ucene, pretnjom uništenjem, oštećenjem ili oduzimanjem imovine ili korišćenjem materijalne ili druge zavisnosti žrtve prema učiniocu. Za ovo je delo propisana novčana kazna od 120.000 rubalja ili novčana kazna u visini zarade ili drugih prihoda osuđenog u periodu od jedne godine, obavezni rad u trajanju od 400 sati ili kolektivni rad u trajanju od dve godne ili teški rad u trajanju do jedne godine ili kazna zatvora do jedne godine.

Ako je neka od zakonom predviđenih radnji izvršenja ovog dela preduzeta prema maloletniku, tada se radi o težem obliku dela za koji je propisana kazna prinudnog rada u trajanju do pet godina sa ili bez lišavanja prava na obavljanje određenih poslova ili delatnosti u periodu do tri godine.

"Obljuba ili druge polne radnje sa licem mlađem od 16 godina" iz čana 134. Krivičnog zakonika Ruske federacije se sastoji u vršenju obljuje ili druge polne radnje od strane punoletnog lica sa licem³⁰. Za ovo delo je propisana kazna obaveznog rada od 470 časova rada, ograničenje slobode u trajanju do četiri godine ili obavezni rad u periodu do četiri godine sa ili bez lišavanja prava na obavljanje određenih poslova ili delatnosti u trajanju do tri godine. Interesantno je rešenje ruskog zakonodavca kod ovog krivičnog dela gde se usled nedostatka društvene opasnosti predviđa mogućnost fakultativnog oslobodenja od kazne učinioca dela u slučaju da on i žrtva sklope brak posle izvršenog dela.

Ovo krivično delo ima četiri teža, kvalifikovana oblika ispoljavanja³¹. Prvi teži oblik dela se sastoji u vršenju pederastije ili lezbejstva sa licem koje je mlađe od 16 godina za što je propisana kazna prinudnog rada u trajanju od pet godina sa ili bez lišavanja prava na obavljanje određenih poslova ili delatnosti u trajanju od tri godine ili kazna zatvora do šest godina.

²⁸ Михаев, Р.И. (1980). *Основи ученија овмењаемости и невмењаемости*. Владивосток, 176-179

²⁹ Парог, А.И., Есаков, Г.А., Чучаев, А.И., Степалин, В.П. (2007). *Уголовное право России. Части общаја и особеннаја. Курс лекциј*. Москва: Проспект, 217-219

³⁰ Есаков, Г.А. (2005). *Судебнаја практика по уголовним делам*. Москва: Норма, 139-142

³¹ Шаргородскиј, М.Д. (1973). *Курс советского уголовного права. Часть особеннаја*. Ленинград, 480

Drugi teži oblik dela postoji ako je radnja izvršenja preduzeta prema licu mlađem od 14 godina gde kvalifikatornu okolnost predstavlja uzrast pasivnog subjekta. Za ovo delo je propisana kazna zatvora od tri do deset godina sa ili bez lišavanja prava na obavljanje određenih poslova ili delatnosti u trajanju do petnaest godina i ograničenje slobode do dve godine.

Ako se kao učinilac ovog dela javi specijalni povratnik (lice koje je prethodno osuđivano za istovrsna seksualna krivična dela) kažnjava se kaznom zatvora u trajanju od petnaest do dvadeset godina sa ili bez lišavanja prava na obavljanje određenih poslova ili delatnosti u trajanju od dvadeset godina ili kaznom doživotnog zatvora

Treći kvalifikovani oblik dela postoji ako je radnja izvršenja preduzeta prema dva ili više lica. Za ovo je delo propisana kazna zatvora od osam do petnaest godina sa ili bez lišavanja prava na obavljanje određenih poslova ili delatnosti u trajanju do dvadeset godina.

Četvrti teži oblik dela postoji ako je radnja izvršenja preduzeta od strane grupe lica po prethodnom dogovoru ili od strane organizovane grupe. Za ovo delo je propisana kazna zatvora od dvanaest do dvadeset godina sa ili bez lišavanja prava na obavljanje određenih poslova ili delatnosti u trajanju do dvadeset godina ili ograničenje slobode u trajanju do dve godine.

"Seksualno zlostavljanje" je krivično delo određeno u članu 135. Krivičnog zakonika za koje je propisana kazna obaveznog rada od 470 časova, kazna zatvora do tri godine, težak rad u trajanju do pet godina sa ili bez lišavanja prava na obavljanje određenih poslova ili delatnosti u trajanju do tri godine. Ovo delo se sastoji u vršenju bludnih radnji od strane punoletnog nad maloletnim licem koje nije navršilo 16 godina. Bitno je da se radnja izvršenja preduzima bez primene prinude. Ako je starosna granica između učinioca dela i žrtve manja od četiri godine, tada se učinilac dela ne kažnjava, što predstavlja poseban osnov isključenja postojanja krivičnog dela³².

Delo ima tri teža, kvalifikovana oblika ispoljavanja³³. Prvi teži oblik ovog dela postoji ako je radnja izvršenja preduzeta prema žrtvi uzrasta od 12 do 14 godina, što mora biti obuhvaćeno umišljajem učinioca. Za ovo je delo propisana kazna zatvora od tri do osam godina sa ili bez lišavanja prava na obavljanje određenih poslova ili delatnosti u trajanju do petnaest godina ili ograničenje slobode u trajanju do dve godine.

Ako je ovo delo izvršeno od strane specijalnog povratnika³⁴, tada je propisana kazna zatvora od deset do petnaest godina sa ili bez lišavanja prava na obavljanje određenih poslova ili delatnosti u trajanju do dvadeset godina

Ako je radnja izvršenja bludnih radnji preduzeta prema dva ili više maloletnih lica, tada postoji drugi teži oblik ovog dela za koji je propisana kazna zatvora od pet do petnaest godina sa ili bez lišavanja prava na obavljanje određenih poslova ili delatnosti u trajanju do dvadeset godina.

³² Сундурова, Ф.Р. (2003). *Уголовное право России. Общая часть*. Казань, 215-217

³³ Парог, А.И. (2008). *Уголовное право России. Общая часть*. Москва:ЕКСМО, 156-159

³⁴ Парог, А.И. (2008). *Уголовное право России. Часть особенная*. Москва:ЕКСМО, 123-125

Treći teži oblik dela postoji ako je radnju izvršenja preduzela grupa lica po prethodnom dogovoru ili organizovana grupa. Za ovo je delo propisana kazna zatvora od sedam do petnaest godina sa ili bez lišavanja prava na obavljanje određenih poslova ili delatnosti u trajanju do dvadeset godina ili ograničenje slobode do dve godine.

ZAKLJUČAK

U strukturi klasičnog kriminaliteta, po svojoj prirodi, karakteru, značaju obimu i intenzitetu prouzrokovanih posledica i stavu društvene sredine izdvajaju se krivična dela polnog nasilja (seksualni delikti). Brojni savremeni krivični zakoni, pa tako i krivični zakoni Kraljevine Švedske, Republike Austrije i Ruske federacije poznaju više različitih oblika i vidova ispoljavanja krivičnih dela protiv polne slobode (seksualnog samoopredeljenja). Ova dela dobijaju posebnu težinu i značaj kada se kao njihova žrtva javi dete – lice uzrasta do 14, odnosno do 16 godina.

Već sam napad na takvu žrtvu kod koje je polna sloboda, kao i sloboda odlučivanja uopšte u značajnoj meri smanjena (ili čak isključena zbog nedovoljne duševne zrelosti) predstavlja izuzetno teško krivično delo zaprečeno strogim kaznama. A kada se radnja izvršenja osnovnog dela vrši na poseban način (upotrebom sile ili pretnje, na naročito svirep ili ponižavajući način) ili od strane povratnika (lica koje je prethodno već osuđivano za istovrsno seksualno krivično delo) ili od strane više lica, organizovane kriminalne grupe ili u sticaju (idealnom ili realnom, tada delo dobija težu kvalifikaciju za koje je propisano pooštreno kažnjavanje. Radi se o krivičnim delima koja izazivaju posebnu pažnju, ne samo pravne teorije i sudske prakse, već i opšte javnosti (građanstva).

Krivična dela ove vrste poznaje i niz drugih savremenih krivičnih zakona sa gotovo identičnim obeležjima. Upravo utvrđivanje i pravilna pravna kvalifikacija objektivnih i subjektivnih okolnosti izvršenog krivičnog dela i ličnosti njegovog učinioca, odnosno žrtve u svakom konkretnom slučaju treba da omoguće sudu da izvede pravilan zaključak o postojanju i kvalifikaciji nekog od navedenih oblika krivičnih dela polnog nasilja nad detetom.

LITERATURA

- Bishop, N. *Brottsbalken, Simson Straffrattens Utveckling*. Ny Strafflag 48 SvJT 583.
- Детгјарева, Д., Дружинец, А. (2014). *Уголовниј кодекс Росијској федерацији*. текст с измененијами и допoлнненнијами на 1. сентјабрја 2014.года. Москва:Норма.
- Есаков, Г.А. (2005). *Судебнаја практика по уголовним делам*. Москва:Норма.
- Федосова, И., Скуратова, Т. (2005). *Уголовниј кодекс Росијској федерацији*. Москва: Гарант.
- Forregger, E., Serini, E. (1989). *Strafgesetzbuch StGB*. 9.Auflage. Wien:Manzsche Verlag.
- Галикабаров, Р.Р. (2000). *Борба с груповими преступленијами*. Краснодар.
- Jareborg, N. (1987). *Scandinavian Studies in Law*. Uppsala : University of Uppsala.
- Kienapfel, D., Schmoller, K. (2009). *Studienbuch Strafrecht. Besonderer teil*. Wien:Manzsche Verlag.
- Кругликов, Л.Л. (1999). *Уголовное право России. Обијаја част*. Москва : ЕКСМО.
- Кругликов, Л.Л. (2004). *Уголовное право России. Част особеннаја*. Москва:ЕКСМО.
- Кузьнецова, Н.Ф., Бельаев, С.С. (2001). *Уголовниј кодекс Швецији*. Санкт Петербург : Јуридикески центр Пресс.
- Михаев, Р.И. (1980). *Основи ученија овмењаемости и невмењаемости*. Владивосток.
- Neubekanntmachung des StGB idF der Bek.v.10.3.1987. (BGBl.I.S. 945,1160 in der seit 1.1.1999. gel-

tenden Fassung).

- Рарог, А.И., Есаков, Г.А., Чучаев, А.И., Степалин, В.П. (2007). *Уголовное право России. Части общаја и особеннаја. Курс лекциј*. Москва: Проспект.
- Рарог, А.И. (2008). *Уголовное право России. Общаја част*. Москва: ЕКСМО.
- Рарог, А.И. (2008). *Уголовное право России. Част особеннаја*. Москва: ЕКСМО.
- Ritter, T. (2002). *Lehrbuch des Osterreichischen Strafrecht*. Wien.
- Sellin, T., Rothman, F. (1999). *Penal Code (Brottsbalk)*. London : Sweet and Maxwell.
- Ситковскаја, О.Д. (1999). *Психологическиј коментарииј к Уголовному кодексу РФ*. Москва: Норма.
- Strahl, Olivecrona. (1999). *A kuella Sporsmal*. Stockholm: Svensk Juristtdning.
- Stromhalm, S. (1981). *An Introduction to Swedish Law*. New York : Springer.
- Сундурова, Ф.Р. (2003). *Уголовное право России. Общаја част*. Казань.
- Шаргородскиј, М.Д. (1973). *Курс советского уголовного права. Част особеннаја*. Ленинград.
- Таранцев, Н.С. (1994). *Русское уголовное право. Част общаја*. Москва: Зерцало.
- Triffterer, O. (1994). *Osterreichisches Strafrecht*. Wien.
- Журавлев, М.П., Наумов, А.В. (2003). *Уголовное право России. Части общаја и особеннаја*. Москва : Зерцало.
- Wennberg, S., Bogdan, M. (2000). *Swedish Law in the New Millennium*. Stockholm : Svensk Juristtdning
- Wong, C. (2013). *Swedish Penal Code*. Lund University.

Prof. dr Dragan Jovašević Ph.D

Full time professor of Faculty of law of University of Niš, jovas@prafak.ni.ac.rs

Minor - The Victim of Sexual Violence in Swedish, Austrian and Russian Law

Abstract: Violent offences directed against sexual integrity of other persons are indisputably considered as the most dangerous forms and aspects of criminality. They are known as the offences against sexual integrity or "sexual offences". Due to its significance, nature, characteristics and consequences, the crime of sexual violence, for which all contemporary legislations prescribe the most severe types and measures of punishment, particularly stands out among these criminal offences. All contemporary criminal legislations are familiar with various forms and aspects of the crime of sexual violence, depending on the division criteria. In these of offences are specially accenting crimes of sexual violences against minors The Convention for the Protection of Children against Sexsual Exploitation and Sexsual Abuse (2007) laid down the criminal law standards for the protection of minors. After the ratification of the Convention, these standards became part of domestic legal system. This paper discusses the term, characteristics, and elements of the crime of sexual violence in the cases when the attribute of minor as the element of their description in Swedish, Austrian and Russian law, from both – theoretical as well as practical aspect.

Key words: sexual freedom, violence, minor, law, Sweden, Austria, Russian federation, criminal offence, responsibility, punishment